

บทความวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลคลองอยู่เกาะ อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา

จำนง พรหมรักษ์*

บทคัดย่อ

การศึกษากการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลคลองอยู่เกาะ อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน และปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของตำบลคลองอยู่เกาะ อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา ด้านสุขภาพ สวัสดิการและสังคมตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านสุขภาพ สวัสดิการและสังคมตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาพบว่าสถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุในปัจจุบันคือ 1. ผู้สูงอายุในชุมชนมีการศึกษาน้อยส่วนใหญ่นับการศึกษาในระดับประถมศึกษา เนื่องจากไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษา สถานศึกษาใกล้หมู่บ้านก็มีน้อย 2. ผู้สูงอายุสุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงมีโรคประจำตัว 3. ผู้สูงอายุประสบปัญหาหนี้สินทั้งที่เป็นตนเองและลูกหลานสร้างหนี้ 4. ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งจากบุตรหลานโดยลูกหลานส่วนใหญ่นิยมไปทำงานต่างจังหวัดหรือกรุงเทพฯ นานๆครั้งจะกลับมาเยี่ยมบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหงาและเกิดความซึมเศร้า 5. การใช้บริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

RESEARCH

Improving the Quality of Life of the Elderly in Klong Utapao Subdistrict, Hat Yai District, Songkhla Province*Jamnong Promrat****Abstract**

The study of improving the quality of life of the elderly in klong utapao subdistrict, hat yai district, songkhla province aims to 1. To study the current circumstance and problems of the quality of life of the elderly in klong utapao subdistrict, hat yai district, songkhla province in term of health, social welfare, and vocational extension, 2. To find out the ways to develop the quality of life of the elderly in health, social welfare, and vocational extension dance 3. To study the factors affecting the elderly's quality of life development.

From the result of the study found that the current circumstance of problems in elderly is 1. Most of them are uneducated; most of them finished the primary level because at their time education is not paid mor attention. Schools in nearby area are rare. 2. Their health is quite bad and they have got congenital disease. 3. The elderly have got debt problems which both them and their descendants built it. 4. Elderly were left behind because their descendants went to work at Bangkok or another provinces. Period of time that old people were left caused the loneliness and dreariness and 5. Health service for the elderly.

Keywords: Improving the Quality of Life of the Elderly

* Student Master, Political Sciences, Department of Local Government, Khonkaen University.

บทนำ

การที่สังคมได้เปลี่ยนแปลงจากลักษณะสังคมดั้งเดิมไปสู่ความเป็นสังคมสมัยใหม่ซึ่งเป็นได้จากการขยายตัวของชุมชนเมืองและการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรม ดังนั้นระบบครอบครัวในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีขนาดเล็กลง ระบบเครือญาติซึ่งเดิมเคยมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ความเจริญเติบโตของชุมชนเมืองทำให้คนในครอบครัวอพยพโยกย้ายเพื่อไปประกอบอาชีพในเรื่องที่ตามมาคือ ปัญหาคนชราถูกต่อว่าเป็นภาระหรือไม่สามารถประกอบอาชีพก็จะถูกทอดทิ้งไว้เบื้องหลัง (สุเทพ เชาวลิตร.2537 : 133 – 134) จำนวนคนชราหรือผู้สูงอายุ (ผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับ จำนวนผู้สูงอายุดังกล่าว เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีการลดของอัตราการเกิดและอัตราการตายนอกจากจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นแล้ว ผู้สูงอายุที่มีอายุสูงมากยังมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอีกด้วย ผู้สูงอายุในเขตชนบทและเขตเมืองของต่างจังหวัดส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพังที่มีปัญหาในการดำรงชีวิต ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ การไม่มีผู้ให้การช่วยเหลือดูแลยามเจ็บป่วยรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงตนเองและครอบครัว โดยเป็นปัญหากับผู้สูงอายุในเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. ,2543 : 12-14)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การจัดการบริการสาธารณะที่มีความหลากหลาย การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนร่วมด้วย

พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจด้านสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรสำคัญที่เกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจทางการปกครองเป็นการพัฒนาประชาธิปไตย การส่งเสริมเสรีภาพ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริการและการพัฒนา มีการจัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบตามความเหมาะสมของพื้นที่และลักษณะของชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นภายใต้กรอบกฎหมายซึ่งนับว่าเป็นการแบ่งภาระของราชการส่วนกลาง

องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล จุดมุ่งหมายหลักในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคือการกระจายอำนาจการปกครองให้ส่วนท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้อย่างอิสระ เป็นการวางรากฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองแก้ไขปัญหาจัดการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง โดยผ่านทางองค์กรซึ่งเป็นผู้แทนที่ประชาชนเลือกเข้าไปบริหารงานในระดับท้องถิ่น ซึ่งผู้แทนเหล่านี้จะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและรู้ปัญหาของประชาชน ความเดือดร้อนของประชาชน และจัดกิจกรรมต่างๆ ตามหน้าที่กฎหมายกำหนดไว้ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพราะเป็นองค์กรภาครัฐที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด สามารถบริหารงานแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ มีอำนาจในการกอนินติกรรมสัญญาทางกฎหมาย มีทรัพย์สิน บุคลากรและรายได้เป็นของตนเอง ซึ่งจะนำมาจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานให้มีความเจริญก้าวหน้าและตรงความต้องการของ

ประชาชนมากที่สุด ซึ่งในมาตรา 67 (6) แห่งพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการบริการส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจและหน้าที่ ที่จะต้องทำการส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก ผู้สูงอายุและผู้พิการ (เอกสารพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการบริการส่วนตำบล,2537)

ในด้านสถานการณ์ผู้สูงอายุนั้น ถือได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่เป็นปัญหาสากลในหลายๆประเทศซึ่งในประเทศไทยเป็นวาระแห่งชาติ เป็นเรื่องของทุกคนและทุกองค์การที่จะต้องให้ความสนใจ ดังจะเห็นได้จากอัตราการเพิ่มของประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2480 – 2485 ซึ่งจะมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรเล็กน้อยและลดลง แต่หลังจากนั้นในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2490 – 2515 อัตราการเพิ่มของประชากรจะมีอัตราการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในเชิงสังคมศาสตร์มองว่าเป็นกลุ่มประชากรที่กำลังก่อตัวขึ้นและจะเกิดผลกระทบต่อสังคมของประเทศไทย ซึ่งคาดการณ์ว่าสังคมของประเทศไทยในอีกประมาณ 17 ปีข้างหน้าในปี พ.ศ.2568 กลุ่มประชากรของประเทศไทยเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุจะมีจำนวนถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ นั้นหมายความว่าในอีก 17 ปีข้างหน้าจะมีผู้สูงอายุถึง 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด

สถานการณ์ผู้สูงอายุของตำบลอุ้มเต๊ะ อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา ในปัจจุบันจะมีแนวโน้มในลักษณะที่ขาดการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน เพราะลูกหลานจะต้องออกไปทำงานนอกบ้านส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพังมากยิ่งขึ้น อีกทั้งไม่มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ ทำให้เกิดความรู้สึกเครียดและผู้สูงอายุบางคนก็ยังคงทำงานหนัก ทำไร่ ทำสวน ทำนา ด้วยเหตุแห่งการบีบรัดทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อีกทั้งขาดความช่วยเหลือของหน่วยงานราชการ

จากสถานการณ์ผู้สูงอายุของตำบลอุ้มเต๊ะ อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมการ และเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ผู้สูงอายุในอนาคต ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพตลอดจนเพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือส่วนราชการอื่นๆที่เกี่ยวข้องต่อไปซึ่งข้อมูลของผู้สูงอายุตำบลอุ้มเต๊ะแยกได้ตามอายุคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 – 69 ปีมีจำนวน 179 คนคิดเป็น 56.7% ผู้สูงอายุมีอายุ 70 – 79 ปีมีจำนวน 82 คนคิดเป็น 28.0% ผู้สูงอายุมีอายุตั้งแต่ 80 – 89 ปีมีจำนวน 31 คนคิดเป็น 10.6% และผู้สูงอายุตั้งแต่ 90 ปีขึ้นไปมีจำนวน 14 คนคิดเป็น 4.7% จากจำนวนของผู้สูงอายุทั้งหมด 306 คน

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน และปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของตำบลอุ้มเต๊ะ อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา ด้านสุขภาพ สวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านสุขภาพ สวัสดิการ และการส่งเสริมอาชีพ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของตำบลอุ้มเต๊ะ อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ
2. ด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ
3. ด้านการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. **ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ** โดยสรุป สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ด้านอายุเป็นหลัก โดยกำหนดว่าผู้สูงอายุคือ บุคคลทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีความเสื่อมถอยทางด้านร่างกายไปโดยธรรมชาติ คือ มีกำลังลดลงเริ่มเชื่องช้า จึงสมควรมีผู้ดูแล และได้รับความช่วยเหลือตามสมควร ไม่ว่าจะจากครอบครัวหรือรัฐบาล จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ มีการเสื่อมลงของอวัยวะต่างๆ บทบาททางด้านสังคมลดลง และเป็นผู้ที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ ดูแล อุปการะเพื่อให้มีความสุข

2. **แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ** จากการที่ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือและความต้องการการเอาใจใส่ดูแล จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งมีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องของสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดสวัสดิการสังคม “สวัสดิการสังคม” หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม อันเนื่องมาจากการที่ประชาชนไม่สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมของตนเองได้ ซึ่งจำแนกสวัสดิการออกเป็นบริการด้านสังคมตามประเภทต่างๆ ดังนี้ สุขภาพอนามัย การทำงาน และการมีรายได้ สวัสดิการความมั่นคงทางสังคม

2. แนวคิดด้านรัฐสวัสดิการ รัฐสวัสดิการเป็นกลไกที่รัฐนำมาใช้ในการกระจายรายได้ ความเป็นอยู่ที่ดี ให้เกิดขึ้นเท่าเทียมกันในสังคม (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2543) . แนวคิดด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ)

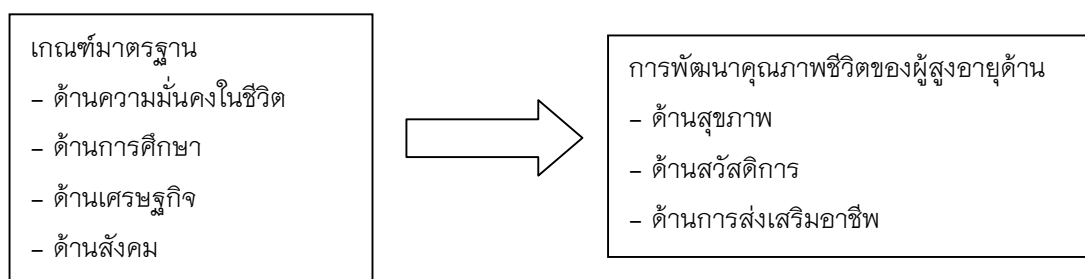
3. **แนวทางการพัฒนางานผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสังคม** ผลการศึกษาพบว่าโครงการพัฒนางานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสังคม 2550 ในยุทธศาสตร์ด้านสังคมไม่ทอดทิ้งกัน และยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง มีเพียงโครงการส่งเสริมค่านิยมการใช้จ่าย (ลดรายจ่าย) เพื่อสวัสดิการผู้สูงอายุ และโครงการส่งเสริมศักยภาพใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สังคมเข้มแข็ง และผลจากการดำเนินโครงการนำร่องอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) จะสามารถทำให้เกิดยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรมได้ หากมีการขยายผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4. **การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในต่างประเทศ** จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นต่อสัดส่วนประชากรประเทศ ทำให้ในหลายประเทศทั่วโลกอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลียได้วางเป้าหมายการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการออมในรูปแบบต่างๆ เพื่อการเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ การให้บริการด้านสุขภาพ มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิต ความผาสุก และสุขภาวะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุไปแล้ว โดยการพัฒนาให้เหมาะสมครอบคลุม (วรรณภา ศิริวัณรัตน์, ผ่องพรรณ อรุณแสง และมาริสา ไกรฤกษ์. (2545). ระบบบริการสุขภาพและหลักประกันสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุประเทศสิงคโปร์)

5. **นโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุ** รัฐบาลที่นายทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ.2535-2554) ไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. ด้านสวัสดิการสุขภาพอนามัย ด้านสวัสดิการสุขภาพอนามัย
 - ให้การรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าแก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้หรือมีรายได้น้อย ในสถานพยาบาลของรัฐ
 - ให้ค่าตอบแทนพิเศษและสวัสดิการแก่บุคลากรที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ
2. ด้านสวัสดิการสาธารณสุขในการดำรงชีวิตประจำวัน
 - จัดสำรองที่นั่งพิเศษสำหรับผู้สูงอายุบนรถโดยสารประจำทาง รถไฟ และเรือ
 - ลดอัตราค่าโดยสารรถประจำทาง รถไฟ และเรือ

- ในที่สาธารณะให้จัดทำราวบันไดทางเดินและราวห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ
- 3. ด้านสวัสดิการเกี่ยวกับที่พักอาศัย สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ
 - ในการสร้างอาคารให้มีการจัดสรรให้มีโครงสร้างที่อำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ และให้มีห้อง/เนื้อที่เพิ่มอย่างเหมาะสมสำหรับครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่ด้วย
 - จัดบริการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยหรือไม่มีรายได้และไม่มีผู้อุปการะ
 - สนับสนุนหน่วยงานเอกชนในการจัดสร้างที่พักอาศัยตามความต้องการ และความเหมาะสมของผู้สูงอายุ
 - จัดบริเวณและอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการออกกำลังกาย และการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้สูงอายุ
 - ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ การบันเทิง และการพักผ่อนหย่อนใจ
- 4. ด้านอื่นๆ ดำเนินการเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีหลักฐานเพื่อสามารถรับสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการ
- 6. **กรอบแนวคิดในการศึกษา** ในการศึกษาครั้งนี้มีกรอบแนวคิดการศึกษาดังนี้

ผลการวิจัย ทำให้สามารถรับรู้ถึงสภาพปัญหา สถานะ ความต้องการของผู้สูงอายุ ได้ร่วมกันกำหนดกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขึ้น โดยการมีส่วนร่วมจากชุมชนทุกฝ่ายให้เหมาะสม

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชนให้ความสำคัญของผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอน คือ พื้นที่ดำเนินการ กลุ่มเป้าหมาย ขอบเขตการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และระเบียบวิธีในการพัฒนานโยบาย

1. พื้นที่ดำเนินการ การศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสำรวจผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนที่ใช้ในการศึกษามาจากผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีผู้สูงอายุทั้งหมด 293 คน ที่มา ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2554 จากอำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ด้วยการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ทั้งเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนที่ต่างกันจนครบจำนวนที่กำหนดไว้

3. ขอบเขตการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เน้นให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง โดยตรงมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการหนุนเสริม โดยการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากแนวคิดและหลักการที่ได้ศึกษา โดยออกแบบสอบถามเป็นคำถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยรายละเอียดแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (กลุ่มตัวอย่าง) ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ของผู้สูงอายุ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นหรือรู้สึกต่อสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันที่ผู้สูงอายุ (กลุ่มตัวอย่าง) รับรู้ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ เพื่อให้ตอบแบบสอบถามประเมินด้วยตนเอง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านสวัสดิการและสังคม ด้านส่งเสริมอาชีพ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยขอความร่วมมือจากรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ตามจำนวนที่ได้ประมาณการไว้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามส่วนที่ 1 มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยคิดเป็นร้อยละตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษา

1. สถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุ จากการศึกษาและสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านคลองอยู่ตะเภา อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีสภาพปัญหาที่ใกล้เคียงกันหลากหลายประเด็น ดังนี้

(1) ผู้สูงอายุมีการศึกษาน้อย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา เนื่องจากยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษามากนัก ทั้งยังนิยมแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย

(2) ผู้สูงอายุสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงมีโรคประจำตัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร เป็นอาชีพที่ทำกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษนอกเหนือจากนี้ ผู้สูงอายุยังมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุในชุมชนที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ เพราะว่ามีปัญหาเรื่อง สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัว

(3) ผู้สูงอายุประสบปัญหาหนี้สิน ผู้สูงอายุบางส่วนยังประสบปัญหาภาระหนี้สินทั้งที่เป็นของตนเองและลูกหลานสร้างขึ้นไว้ ส่วนใหญ่พบว่าผู้สูงอายุเป็นหนี้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป สาเหตุของการกู้หนี้ยืมสินก็มาจากการซื้อยารักษาโรค ค่าใช้จ่ายในการรับการรักษาโดยเฉพาะหากเป็นโรคที่ร้ายแรงต้องรักษาอย่างเร่งด่วน กู้ยืมมาเพื่อใช้ในการทำนา ทำสวน บางครอบครัวที่ลูกหลานไม่มีรายได้ก็กู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการดำรงชีพ

(4) ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งจากบุตรหลาน จากการไปสัมภาษณ์พูดคุยด้านสถานภาพความเป็นอยู่ พบว่าผู้สูงอายุในชุมชนจะอาศัยอยู่ด้วยกัน 2 คน ตายาย ถามถึงลูกหลานก็มักจะตอบว่าเขาไปทำงานในเมืองหรือกรุงเทพฯ บ้าง นานๆ จะกลับมาบ้านครั้งหนึ่ง ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหงาและเกิดอาการซึมเศร้า

(5) การใช้บริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าในภาพรวมของชุมชน ผู้สูงอายุส่วนเป็นโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด รองลงมาคือโรคกล้ามเนื้อ ปวดข้อ ปวดหลัง เบาหวานและโรคเกี่ยวกับตา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ ทำให้มีสภาพร่างกายทรุดโทรมลง ส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุให้มีจิตใจห่อเหี่ยว ซึมเศร้า และในเวลาเจ็บป่วยผู้สูงอายุจะนิยมซื้อยามารับประทานเอง โดยไม่ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลเนื่องจากโรงพยาบาลตั้งอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้าน อีกทั้งการเดินทางไปรับการรักษาของผู้สูงอายุไม่สะดวก บางครั้งต้องนั่งรถเป็นเวลานาน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหนื่อยกว่าเดิม

สำหรับการใช้บริการกรณีเจ็บป่วยเล็กน้อยพบว่า สถานพยาบาลที่ผู้สูงอายุนิยมเข้ารับการรักษามากที่สุดคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองอยู่ตะเภา ซึ่งเป็นสถานพยาบาลประจำหมู่บ้าน เนื่องจากในหมู่บ้านยังไม่มีบริการด้านยาสามัญประจำบ้าน และในการใช้บริการกรณีเจ็บป่วยหนักต้องนอนพักในโรงพยาบาล ผู้สูงอายุจะนิยมเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลขนาดใหญ่เพราะผู้สูงอายุคิดว่ามีความทันสมัยในด้านเครื่องมือการแพทย์และความชำนาญของแพทย์

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ส่วนหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์ ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ คือ

(1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ผู้สูงอายุเมื่อก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว ระบบต่างๆ ภายในร่างกายก็จะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอวัยวะต่างๆ ในร่างกายให้หยุดชะงักการเจริญเติบโต มีแต่เริ่มเสื่อมถอยและทำงานไม่เป็นปกติเหมือนเดิม

(2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ มีผลกระทบต่องานอดิเรก เกิดอาการหลงลืม สามารถจดจำเหตุการณ์ในอดีตได้แม่นยำกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพจิตใจที่สับสนจากการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ ตลอดจนการสูญเสียในด้านต่างๆ

(3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบัน ล้วนมีผลกระทบต่องานอดิเรกของผู้สูงอายุในหมู่บ้านคลองอยู่ตะเภา เพราะสังคมความทันสมัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่น ลูกหลานมักนิยมไปทำงานต่างจังหวัดหรือในตัวเมืองที่เจริญกว่า และยังมีรายได้ที่สูงกว่า โดยทิ้งให้ผู้สูงอายุต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง ทำให้เกิดอารมณ์เศร้า ซึมไม่มีเพื่อนคุย เกิดความน้อยใจในตนเองขึ้น ซึ่งตรงกับการศึกษาของ Donald Brieland and others (1980) กล่าวว่า การที่ผู้สูงอายุเข้าสู่วัยสูงอายุตอนต้น ตอนท้ายและถึงแก่ความตายในที่สุดนั้น ช่วงการก้าวเข้าสู่วัยต่าง ๆ เหล่านี้ จะเกิดภาวะวิกฤติ ซึ่งค่อนข้างจะเป็นภาวะที่เกิดขึ้นทั่ว ๆ ไป เป็นลักษณะปัญหาเฉพาะของผู้สูงอายุ ภาวะเหล่านี้ได้แก่ การสูญเสียสถานภาพทางสังคม การสูญเสียบุคคลที่มีความหมายต่อตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั้งภายในและภายนอกที่มีผลทำให้ความเสื่อมโทรมทางกายภาพ การเผชิญกับความตายและสุดท้ายคือ การเปลี่ยนแปลงในบทบาทและกิจกรรมต่าง ๆ ภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุตามทัศนะของ Donald และคณะนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุอย่างชัดเจน

(4) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและเกือบทุกคนก็ประสบกับภาระหนี้สินไม่ว่าจะเป็นของตนเองหรือลูกหลาน จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป การแข่งขันสูง ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถจะประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงได้ เนื่องจากตลาดแรงงานต้องการคนวัยหนุ่มสาว แข็งแรงและมีการศึกษาสูงมาทำงาน ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาลูกหลานในเรื่องของรายได้ ถึงแม้จะได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ บางรายถึงกับต้องไปเก็บของเก่าขายเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้

3. กระบวนการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมในชุมชน

1. การอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองในเบื้องต้น
2. การส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ในด้านอาชีพ
3. การจัดสวัสดิการอาสาสมัครประจำบ้านที่ใช้ในการรักษาเบื้องต้นกับผู้สูงอายุ
4. ส่งเสริมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุที่ปกติอยู่แล้วแต่เป็นการออกกำลังกายแค่สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ให้เพิ่มขึ้นเป็นสัปดาห์ละ 3 ครั้ง โดยมีผู้นำออกกำลังกาย 1 คน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงไม่เหนียวง่าย
5. ส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญ และหันมาดูแลผู้สูงอายุมากขึ้นจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นการดูแลด้านร่างกาย หรือสภาพจิตใจ เป็นการกระตุ้นให้ลูกหลานหันมาใส่ใจผู้สูงอายุในบ้านของตนเอง เพื่อท่านจะได้ไม่เหงา ไม่รู้สึกว่าต้องอยู่คนเดียวเพียงลำพัง

4. มาตรฐานด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ

1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ได้มีการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนงบประมาณในโครงการต่างๆ เช่น โครงการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โครงการพัฒนางานสาธารณสุข โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในไทยพุทธ-มุสลิม โครงการส่งเสริมความปลอดภัยด้านอาหาร โครงการอบรมผู้นำนักเรียนเด่นส่งเสริมสุขภาพ โครงการส่งเสริมสุขภาพด้านแพทย์แผนไทย มีการเข้าร่วมประชุมกับชมรมผู้สูงอายุ ให้ความรู้ด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุทางเสียงตามสาย จัดบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้านสุขภาพถึงที่บ้าน ออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ร่วมกับสถานีอนามัยคลองอยู่ตะเภา ออกตรวจวัดความดัน ตรวจเลือด โรคเบาหวาน ชั่งน้ำหนัก วัดรอบเอว ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในด้านการออกกำลังกาย การแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุ จัดซื้ออุปกรณ์ออกกำลังกาย ลานกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ และมีการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุตำบลคลองอยู่ตะเภา

2. ด้านรายได้ จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ได้มีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุภายในตำบลทุกคนที่ได้มาขึ้นทะเบียนไว้ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2552 ครบถ้วนในวงเงิน 500 บาทต่อเดือน ภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน อย่างต่อเนื่อง

3. ด้านที่พักอาศัย จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา มีการจัดหาเครื่องนุ่งห่มให้กับผู้สูงอายุเป็นบางครั้ง มีการออกเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน สถานีอนามัยคลองอยู่ตะเภา แต่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ยังไม่ได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และการจัดให้มีบริการครอบครัวอุปการะผู้สูงอายุ

4. ด้านนันทนาการ จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ได้มีการส่งเสริมผู้สูงอายุในตำบลให้รวมกลุ่มเป็นชมรมผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้าน และในระดับตำบล มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการส่งเสริมการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับช่วงวัยหรือจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุร่วมกับกีฬาประเพณีตำบล เป็นการส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดี และเป็นการพบปะระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน ผู้สูงอายุเองก็ได้ถ่ายทอดความสามารถเฉพาะตัวที่มีอยู่ให้คนรุ่นหลังได้

5. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อน สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากประจำหมู่บ้าน มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ในการจัดสวัสดิการบริการด้านศาสนกิจให้กับ

ผู้สูงอายุ หรือญาติผู้สูงอายุ เช่น การจัดการค่าทำศพตามประเพณี กรณีมีฐานะยากจน มีการออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ เป็นต้น

6. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ได้จัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุถึงที่บ้าน (อผส.) เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ มีการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุ จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุระดับหมู่บ้าน ตำบล มีโครงการ อบต.พบประชาชนให้บริการด้านสุขภาพ ตรวจคัดกรองโรคเบาหวาน ตรวจวัดความดันร่วมกับสถานีอนามัยคลองอยู่ตะเภา แต่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา

สรุปอภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้ให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุ สามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. **สถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุ** พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา เนื่องจากยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษา และปัญหาเรื่องสุขภาพพบว่า สุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัว ผู้สูงอายุบางส่วนยังประสบปัญหาหนี้สิน ทั้งที่เป็นของตนเองและลูกหลานสร้างหนี้ไว้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่เพียงลำพัง ส่วนลูกหลานก็จะไปทำงานต่างจังหวัดหรือกรุงเทพฯ นานๆ ครั้งจะกลับมาเยี่ยมบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหงาและเกิดอาการซึมเศร้า

2. **ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ** พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ระบบต่างๆ ภายในร่างกายก็จะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง อวัยวะต่างๆ มีการเสื่อมถอย เกิดอาการหลงลืม การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจเกิดจากการที่ผู้สูงอายุมีความเสื่อมถอยของอวัยวะต่างๆ ที่เปลี่ยนไป เคยทำอะไรได้ด้วยตนเองกลับต้องมาพึ่งพาคนอื่นทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพจิตใจที่สับสน เกิดจากการขาดความรัก การดูแลอย่างใกล้ชิดจากลูกหลาน ส่งผลให้เกิดอารมณ์ฉุนเฉียวและใจน้อย มองตนเองว่าไม่สำคัญ แต่เมื่อมีการจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุถึงที่บ้าน (อผส.) เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ มีการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุ จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุระดับหมู่บ้าน ตำบล โครงการ อบต.พบประชาชนให้บริการด้านสุขภาพ ตรวจคัดกรองโรคเบาหวาน ตรวจวัดความดันร่วมกับสถานีอนามัยคลองอยู่ตะเภา จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น

3. **กระบวนการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมในชุมชน** จากปัญหาและปัจจัยต่างๆ ที่ได้ศึกษา ชุมชนมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความรู้และการพัฒนา ร่วมกันกำหนดรูปแบบแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขึ้น ได้แก่ การอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองในเบื้องต้น การส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ในด้านอาชีพหรือด้านของหมอบโบราณจากผู้ชำนาญโดยเฉพาะในหมู่บ้าน ให้กับคนในชุมชนได้สืบสานสิ่งดีๆ ให้คงอยู่ต่อไป การจัดสวัสดิการบำนาญประจำบ้านที่ใช้ในการรักษาเบื้องต้นกับผู้สูงอายุ เพิ่มการออกกำลังกายเป็นสัปดาห์ละ 3 ครั้ง และมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญ และหันมาดูแลด้านร่างกาย และจิตใจมากขึ้น

4. **มาตรฐานด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ** ด้านมาตรฐานของผู้สูงอายุในตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา ได้แก่

(1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ได้มีการดูแลสุขภาพของผู้สูง โดยการสนับสนุนงบประมาณในโครงการต่างๆ เช่น โครงการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โครงการพัฒนางานสาธารณสุข

(2) ด้านรายได้ จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ได้มีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุภายในตำบลทุกคนที่ได้มาขึ้นทะเบียนไว้ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2552 ครบถ้วนในวงเงิน 500 บาทต่อเดือน และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้จากการประกอบอาชีพ

(3) ด้านที่พักอาศัย จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา มีการจัดหาเครื่องนุ่งห่มให้กับผู้สูงอายุเป็นบางครั้ง มีการออกเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน และสถานีอนามัยตำบลคลองอยู่ตะเภา

(4) ด้านนันทนาการ พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภาได้มีการส่งเสริมผู้สูงอายุในตำบลให้รวมกลุ่มเป็นชมรมผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้าน และในระดับตำบล มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการส่งเสริมการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับช่วงวัยหรือจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุร่วมกับกีฬาประเพณีตำบล เป็นการส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดี

(5) ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง จากการศึกษาพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา มีการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานของตำบลคลองอยู่ตะเภาเพื่อสร้างสถาบันครอบครัวให้มั่นคง สังคมและชุมชนได้เห็นคุณค่าบุพการีและผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างปราชญ์ชาวบ้านให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อน

ข้อเสนอแนะ สำหรับพื้นที่วิจัย

1. จัดระบบบริการทางด่วนให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้บริการสุขภาพตามสิทธิในบัตรทองเพิ่มมากขึ้น
2. ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละสถานบริการ ควรจัดตั้งแกนนำผู้สูงอายุในทุกชุมชนให้มีการช่วยเหลือและดูแลกันในปัญหาเรื่องต่างๆ พร้อมทั้งเป็นแรงกระตุ้นให้มีกิจกรรมของผู้สูงอายุกันเอง และการส่งเสริมสุขภาพ โดยสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมของชุมชนหรือกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมมากที่สุด
3. เจ้าหน้าที่ควรให้การดูแล จัดบริการในเรื่องการให้ความรู้ด้านการรักษาสุขภาพร่างกาย และด้านของยารักษาโรค วิธีการใช้ยารักษาโรคที่ถูกต้องหากจำเป็นต้องซื้อยามารับประทานด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์เพิ่มเติมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป
4. ควรจัดให้ผู้สูงอายุมีการออกกำลังกาย 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์

จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ดำเนินการปรับปรุงปัจจัยในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น สามารถไปสู่การผ่านเกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัดการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงนำมาประมวลผลเป็นข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล จากผลการศึกษา ควรมีการพัฒนาเรื่องการจัดให้มีบริการคำแนะนำ ปรีกษา ให้ความรู้ด้านสุขภาพ มีการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้นกว่าเดิม
2. มาตรฐานด้านรายได้ จากผลการศึกษา มีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ จัดให้มีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน จัดให้มีบริการส่วนลดในรายการต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว

3. มาตรฐานที่พักอาศัย จากผลการศึกษา มีการจัดหาหรือประสานหน่วยงานรับผิดชอบเพื่อให้บริการเครื่องนุ่งห่ม แต่ไม่ได้จัดสร้างที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองไม่ได้ตามความจำเป็น จัดให้มีบริการตรวจที่พักอาศัยให้ถูกสุขลักษณะ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4. มาตรฐานด้านนันทนาการ จากผลการศึกษา มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ ในวันสำคัญมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในรูปแบบกลุ่ม ชมรม มีการให้บริการสนับสนุนทัศนศึกษา

5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และคุ้มครอง จากผลการศึกษาในมาตรฐานด้านนี้ ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่เกาะผ่านเกณฑ์

6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน จากผลการศึกษาในมาตรฐานด้านนี้ ตัวชี้วัดขั้นพัฒนาที่ผ่านเกณฑ์ คือ การจัดให้มีบริการชุมชนเคลื่อนที่โดยองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่เกาะ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอว่าควรทำการศึกษาวิจัยผลกระทบที่เกิดจากการถ่ายโอนภารกิจดำเนินการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุไปให้ท้องถิ่นดำเนินการ ในด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรท้องถิ่นว่ามีประสิทธิภาพบริหารจัดการมากน้อยเพียงใด เพิ่มขึ้นหรือลดลง และแนวทางรูปแบบที่ทำให้ภาคส่วน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการจัดสวัสดิการสังคมตามวัตถุประสงค์การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2547. **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546**. กรุงเทพฯ: เจเอสการพิมพ์.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2548. **การจัดสวัสดิการสังคม**. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- Donald Brieland and others 1980. อ้างใน นางสาวยุวดี ไทยะโชติ. 2547. **โปรแกรมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขาการบริหารการศึกษา.
- วรรณภา ศิริวรรณรัตน์, ฝ่องพรรณ อรุณแสง และมาริสา ไกรฤกษ์. 2545. **ระบบบริการสุขภาพและหลักประกันสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุประเทศสิงคโปร์**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา
- สมหวัง มณีวงศ์. 2546. **ศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ออกกำลังการสม่ำเสมอ ในเขตเทศบาลจังหวัดชัยภูมิ**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ปิยาภรณ์ ศิริภรณ์มาศ. 2546. **ปัญหาและแนวทางพัฒนาชุมชนผู้สูงอายุในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประจัญ กิ่งมิ่งแสง. 2548. **รูปแบบการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น[ISBN 974-666-737-8]
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2544. **สวัสดิการผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2543. **แนวคิดด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ**. เอกสารรายงานการ ประชุมวิชาการแห่งชาติว่าด้วยผู้สูงอายุเรื่อง “ผู้วัยสูงอายุด้วยคุณภาพ” จัดโดยจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย